

ПЕТКО ТОДОРОВ ГУСЛАРЕВА МАЙКА

chitanka.info

Ако снахи не могат ѝ пригоди, дъщеря ѝ я вика да отиде у тях. Стига е стояла да кукува сама в къщи при толкози синове, снахи и дъщеря! — Всички я имат — и снахи ѝ се срамуват, и синове я почитат. Ката пролет най-напред нейните ниви ще заорат, по жетва посевите ѝ не ще оставят да прегорят, ни да преплават. А зиме — заговезни ли дойдат, кумци ли ще посреща някой от синовете ѝ — баба Гена в горния кат до гостите първа ще седне, до нея един до друг ще се наредят синове, снахи, дъщеря, унуци — всеки на реда си.

Ядат, благославят, пият, ала стане време — и в най-голям студ тя ще вземе тояжката си и ще си отиде в къщи.

В тази къща баба Гена млада булка е дошла, шетала е на свекър и свекърва, деца родила и отгледала; оттук и мъж на онзи свят изпроводи. Най-малкия ѝ син божем снаха щеше да ѝ доведе — да има кой очи да ѝ затвори — ала, кривоврат делия, не рачи къща да храни. Сви гусла под мишца, крейна глава и пощуря гурбетчия по света. Жив ли е, умрял ли — не знае, нито пък той я знае... Сбере ли на дълга трапеза челяд, та сеща че го няма, потропа ли някой на врати, бързо надзърта — не е ли той. А щом насън долови кръшната му песен, и посред нощ се сепва, надигне глава, па погледне старата гусла, увиснала на стената с изпокъсани жици — и още по-тежко ѝ става.

— Не, няма да излезе тя от къщата си, да угасне при живота ѝ старо огнище! — Дадох ѝ за другар най-голямата унука — колкото да има кой вода да ѝ донесе и с кого да се раздумва. И с нея баба Гена не оставя ни в къщи незамазано, ни двори непречистени. Надвили са я вече години и все пак фитариите ѝ пред прозорците от ранна пролет, като се зажълтеят с латинка, цяло лято цветя не прецъфтяват по тях до късна есен, докато снега засипе димитровчето. Види ли пък нейде се поизрутило или край плета татарско тръне поникнало, страх я съвзема. — На, днес-утре, разправа тя на унуката си, ще склопя очи и всичко ще запустей; къща ще се порути, двор ще обрасне в буренак — таласъми ще вземат да се гнездят в нея... Па сякаш се бои да не остане бурена, втурва се бърже и го изтръгва.

Тъй реди и учи унуката си тя, къщовна стопанка да я направи. И за кладенец, за хоро не я никога оставя непременно, ненатъкмена. А зиме сама я кара да кладе седенки у тях.

Моми и момци, като се сберат в одаята и буен огън лумне да се разгори на широкото огнище, баба Гена слазя на седянката да занесе

орехи и сушени сливи.

— Сега — седне тя до огнището — да ми изпейте песента на Нена, дето сте я наредили.

Спогледнат се, поусмихнат се девойки, понаведат заруменени лица и от някой кът току проточи тънък глас подявка. Зареди по нея втора, третя, па отпуснат се девойки и скършат витата песен на безгрижния гуслар.

Захласне се в песента стара майка и сама, като да се забрави по синови прилуки и несрети.

Цял ден вик, закачки, врява. Цял ден никой не мирясал. Кой моми по хоро задириал, кой с руйно вино под зелени буки се черпил — в късна вечер всички момци пушат конье към село. Гусларя е първи. Гусларя — навред в полето... По него се кършат и пръхтят конье вихрогони, волно се веят и мятат тъмни, черни гриви и далеч полето ечи от тропот и викове.

Всред полето цигани катунари са дрипави катуни разпънали.

„Всички днес сме късмет търсили, да идем да питаме циганката, кому що дял е на късмет!...“ викна млад делия и всички един през друг към катуната урнаха.

Загледа на боб гледачка и всекиму каза какво на късмет му е писано. Дойде най-подир Гусларя.

„Черна маганко, какво на мене ще кажеш?“ — опна Нено юздите, та кон му на задни крака се изправи.

„Какво ли на тебе е писано? — Първом, кажи, какви армагани за баща и майка, за сестри и братя носиш от сбора?“

„Армаган съм сам и веселба нося!“

„Желба да ти не остане — друг късмет теб е отреден. Всички ти ще веселиш, теб да няма кой да развесели; всеки ще тебе да слуша, ти няма кого да чуеш; край теб хоро ще вият, по твоя свирня ще хепат, ти стожер насред ще стоиш, нивга хоро не ще люлееш — на себе да се порадваш...“

Пуснаха момци отново, кой на врачка ще вярва!... Гусларя е пак първи, Гусларя — напред. По него волно се кършат и пръхтят конье вихрогони, волно се веят и мятат тъмни, черни гриви.

А пък тя като че от божи уста да беше дозела прокоба. Сбъдна се кому не сбъдна, кой срети кой не срети — никой гусларева орис не проумя.

Вредом той е драг и чакан, всички му се радват, пък и той всекому душа и сърце дава. Акраните му всички до един се прибраха, само той сърце не може да надвие.

„Нено, кривоврат делия, Нено, гуслар пощурял — стара го майка засъди, — стига едностърк стърча на света! Отмяна на ръце ми доведи.“

„Коя да ти доведа, майко — не зная. Кога са редом в хорото, като им свиря да хепат — червени като ябълки, вси ми допадат на сърце. Откъсна ли една от хоро, дома да я доведа — на жълта дюля ще мяза...“

И замлъкнат гласовити песнопойки, погледнат баба Гена, а тя едвам се съвземе в къта. Повдигне побеляла глава и блага усмивка разведри набръчканото ѝ лице. Отвори уста, като че иска да рече нещо, ала преглътне си приказката сама — тя с приказки не може изказа сладката скръб на песента, в която се топи нейното майчино сърце.

— Тъй си и застаря момък, Нено... — промълви някой всред млъкналата седянка.

— Орис, не можа на орисия да надвие — додава втори.

Ами през години, разправяха подолци, срещнали го край Узунджово — волен и млад си бил още. И де има сбор, по негова свирня ще се друсат пъстрополи моми, де веселба — неговата песен ще се чува. По сватби и мени за утеха на момина мама пак той свирел. Ала свърши се веселба, разотидат си всички, Гусларя се повлича сам-самичък да пропие всичко, що са го дар дарили. Седне в механата, обръща чаша след чаша, па току свие с гуслата си и подйеме сам своята песен —

— *Цигулар къща не гледа,
цигулар свои не храни!
Цигулар пита-разпитва
де има моми хубави
и върла бистра ракия...*

— Най-хубаво пак сам си наредил песен... Господ нека го закриля, дето е! Стане баба Гена и оставя младите сами да се смеят и задяват.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.